

та сіл змогли розвивати креативне мислення та втілювати ідеї у життя. Це сприятиме формуванню інноваційного потенціалу нації та забезпеченню національної безпеки України.

Література:

1. Лещух І.В. Інноваційний потенціал регіону: домінантні характеристики. *Інноваційна економіка*. 2019. № 7-8. С. 97-103.
2. Черба В.М., Крипа В.В. Інноваційний потенціал України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 13. С. 37-42.

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Віннікова В.В., кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0668-9617>

Яно А., здобувач першого (бакалаврського) рівня ВО
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

У сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності значною мірою залежать від надійної, якісної й ґрунтовної системи економічної безпеки підприємства. У практиці ведення бізнесу вітчизняних підприємств аграрної промисловості заходи економічної безпеки у переважній більшості проводяться несистематично. В умовах невизначеності та мінливості зовнішнього середовища, конкурентної боротьби, кон'юнктурних коливань економіки, подолання наслідків світової фінансової кризи для успішного і довготривалого функціонування підприємства на ринку вирішального значення набуває становлення та розвиток системи його економічної безпеки. Процес зміцнення економічної безпеки підприємств аграрної промисловості є досить складним з огляду на значну кількість різноманітних загроз зовнішнього і внутрішнього походження, що перешкоджають забезпеченню його стійкості, стабільності та ефективному розвитку.

З точки зору теоретичної моделі та засобу впливу на суб'єкт управління, управління економічною безпекою є специфічним напрямом менеджменту, якому властиві специфічні зміст, цілі, завдання та організаційно-економічні засоби їх реалізації. Відповідно,

методологія, принципи, процес і функції управління економічної безпеки випливають з базових положень науки управління. Управління економічною безпекою підприємств має дотримувати певних вимог:

1) забезпечення управлінської незалежності та економічної незалежності. Ця вимога зумовлює не лише наявність власних ресурсів, свободу вибору цілей, прийняття рішень, форм контролю тощо. Також така незалежність зумовлює певну взаємозалежність суб'єктів економічної безпеки;

2) створення стабільних умов для стійкої та передбачуваної роботи підприємств зі стримуванням факторів дестабілізації. Ця вимога зумовлює статус економічної безпеки національної економіки як забезпечуючого компонента управління підприємств в цілому;

3) забезпечення здатності системи економічної безпеки підприємств до саморозвитку й прогресу в мінливих умовах [5].

Загальними (основними) функціями управління є визначення цілей, планування, організація, мотивація та контроль, аналіз.

Загальність цих функцій підкреслюється їх повторюваністю або циклічністю у процесах управління, тому ці функції часто називають типовими елементами управлінського циклу. Наявність загальних функцій зумовлює зовнішній вплив управління ЕБП [2]. Розглядаючи сільськогосподарське підприємство як самостійний господарюючий суб'єкт, насамперед, слід відзначити, що його діяльність носить ризиковий характер. Управлінські рішення з питань забезпечення та постійного підвищення результативності їх функціонування, що приймаються керівниками підприємств, завжди пов'язані з ризиком їх невиконання. У сільськогосподарських підприємствах ризик виникає на всіх стадіях господарського процесу: посів та догляд за культурами, збирання врожаю, транспортування, робота технічних засобів, залучення інвестицій, інфраструктура ринку, найм сезонних працівників та у багатьох інших випадках.

Крім того, сільське господарство, на відміну від інших галузей національного господарства, має специфічну причину появи невизначеності – природні чинники, від яких залежать кінцеві результати господарювання. Тому для досягнення належного рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання необхідно враховувати весь спектр факторів, від яких залежить ефективність функціонування підприємства в умовах жорсткої конкуренції [4]. Головною метою системи управління економічною безпекою, є забезпечення необхідного рівня економічної безпеки підприємств аграрного сектора для його життєздатності та сталого функціонування за будь-яких

організаційно-економічних, політичних, соціальних та інших змін у його внутрішньому та зовнішньому середовищі. Для його досягнення управління економічною безпекою підприємств аграрного сектору має бути спрямованим на:

- формування захисту від факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, що негативно впливають на стан економічної безпеки підприємства шляхом їх запобігання (знешкодження, стримування);

- використання позитивних зовнішніх факторів впливу для нарощування та реалізації економічного забезпечення, економічної незалежності та економічної захищеності підприємства – економічної безпеки;

- відтворення та нарощування ресурсного забезпечення, економічної незалежності та захищеності підприємства – на основі розвитку його топхарактеристик, ринково-продуктової та просторово-часової його адаптації до змін зовнішнього середовища;

- забезпечення доцільності та своєчасності управлінських рішень/заходів, які приймаються / впроваджуються, відповідно до проявів впливу негативних та позитивних факторів на економічну безпеку підприємства.

Доцільно відзначити, що досягнення цілей та завдань управління економічною безпекою підприємств забезпечується шляхом виконання низки дій, спрямованих на встановлення, забезпечення та підтримання необхідного рівня його економічної безпеки; вивчення внутрішнього й зовнішнього оточення та визначення найбільш вагомих факторів, що впливають на рівень економічної безпеки; оцінка потенційного або досягнутого рівня економічної безпеки. Економічна безпека підприємств виступає складною і багатогранною категорією. Тому вирішення проблем, пов'язаних із її забезпеченням, вимагає від підприємств постійного виконання основних завдань, удосконалення принципів і методів управління. Способи забезпечення безпеки мають бути різноманітними і спрямованими на перетинання всіх можливих видів загроз та напрямків їх дій: інформаційному, економічному, соціально-кадровому, технологічному та технічному, правовому [6]. Завдання управління економічною безпекою полягає у забезпеченні такої взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем, яка дасть їм можливість підтримувати потенціал на рівні, необхідному для досягнення їх цілей, і виживати в довгостроковій перспективі. Успішне формування і реалізація стратегії розвитку підприємства вимагає від їхнього менеджменту знання і розуміння специфіки господарської діяльності та динаміки розвитку підприємства, досконалого знання

чинників впливу зовнішнього оточення та місця підприємства в певній галузі / на певному ринку. При цьому зовнішнє середовище вивчається, у першу чергу для того, щоб виявити небезпеки і потенційні можливості, які підприємство повинно врахувати при визначенні і досягненні своїх цілей. Основними критеріями оцінки надійності та ефективності економічної безпеки підприємства повинні бути:

I. Стабільність:

- 1.1) забезпечення стабільної роботи підприємства;
- 1.2) збереження грошових і матеріальних цінностей;
- 1.3) забезпечення стабільного отримання прибутку.

II. Передбаченість:

- 2.1) попередження кризових і надзвичайних ситуацій;

2.2) своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних внутрішніх і зовнішніх загроз національним інтересам У наслідок високого рівня невизначеності зовнішнього середовища управлінська діяльність із забезпечення економічної безпеки підприємства повинна включати: – обґрунтування рівня прийняттого ризику при прийнятті управлінських рішень; – розробку стратегії і тактики ведення господарської діяльності, що дозволить мінімізувати господарський ризик і забезпечити економічну безпеку; – захист матеріальних, фінансових, кадрових та інформаційних ресурсів підприємства від можливої негативної дії чинників і загроз.

Економічна безпека аграрного підприємства у широкому розумінні – це його здатність досягти належного рівня конкурентоспроможності за будь-якого ступеня впливу можливих ризиків і загроз. Результати контролю безпеки дозволяють побудувати оптимальну з точки зору ефективності та витрат систему захисту бухгалтерської інформації, адекватну поточним завданням та цілям підприємницької діяльності. В сучасних умовах ведення аграрного бізнесу виникає необхідність посилення заходів підтримки економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, що обумовлено високою ризикованістю діяльності та нестабільністю їх функціонування. Дотримання економічної безпеки, постійний моніторинг ключових чинників її впливу та джерел загроз, розробка превентивних заходів щодо їх нейтралізації та мінімізації забезпечить надійність суб'єктів аграрного підприємництва стійкого їх розвитку на перспективу. Тому обґрунтування теоретичних положень та впровадження практичних рекомендацій щодо підвищення рівня економічної безпеки підприємств з врахуванням їх галузевих особливостей є надзвичайно актуальним.

Література:

1. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств. К. : Вид-во Європ. ун-ту. 2015. 170 с.
2. Ареф'єв С.О. Формування організаційного потенціалу розвитку економічної безпеки підприємств : Дис... канд. наук: 08.00.04 / С.О. Ареф'єв. Київ, 2009. 210 с.
3. Белова І.М., Завитій О.П., Семенишена Н.В. Генезис холдингів та агрохолдингів в Україні як інституційних одиниць. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2019. Вип. 30. С. 84-93.
4. Белова І.М. Теоретичні основи облікової політики. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: економічні науки*. 2015. № 2, т. 1(222). С. 84-90.
5. Белова І.М. Організація стратегічного управління інноваційною діяльністю підприємства. *Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності підприємства в умовах інституційних трансформацій*: монографія / Р.Ф. Бруханський, П.Р. Пуцентейло [та ін.]. Тернопіль : Вектор, 2017. 260 с.
6. Белова І., Семенишена Н. Контент-аналіз дефініцій облікової політики інституційних одиниць та підходів до її формування. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2018. Вип. 28. С. 198-211.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Викалюк М.І., кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет
імені Івана Франка, м. Львів, Україна,
науковий співробітник,
ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М.І. Долишнього НАН України», м. Львів, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6039-2515>

У регіональному аспекті категорія «інвестиційно-інноваційна безпека» є багатоаспектною, адже: обумовлюється рядом чинників як ендогенного, так екзогенного характеру (політичні, економічні, природні й географічні, екологічні, науково-технічні, соціально-демографічні); визначається особливостями національної економіки, регіонів, їх галузевою приналежністю і специфікою діяльності господарюючих суб'єктів; характеризується здатністю регіональної економіки залучати та найбільш раціонально використовувати інвестиційні ресурси задля забезпечення стабільного розвитку, розширеного відтворення та структурної перебудови економічної системи регіонів з урахуванням умов сьогодення; може трактуватися як